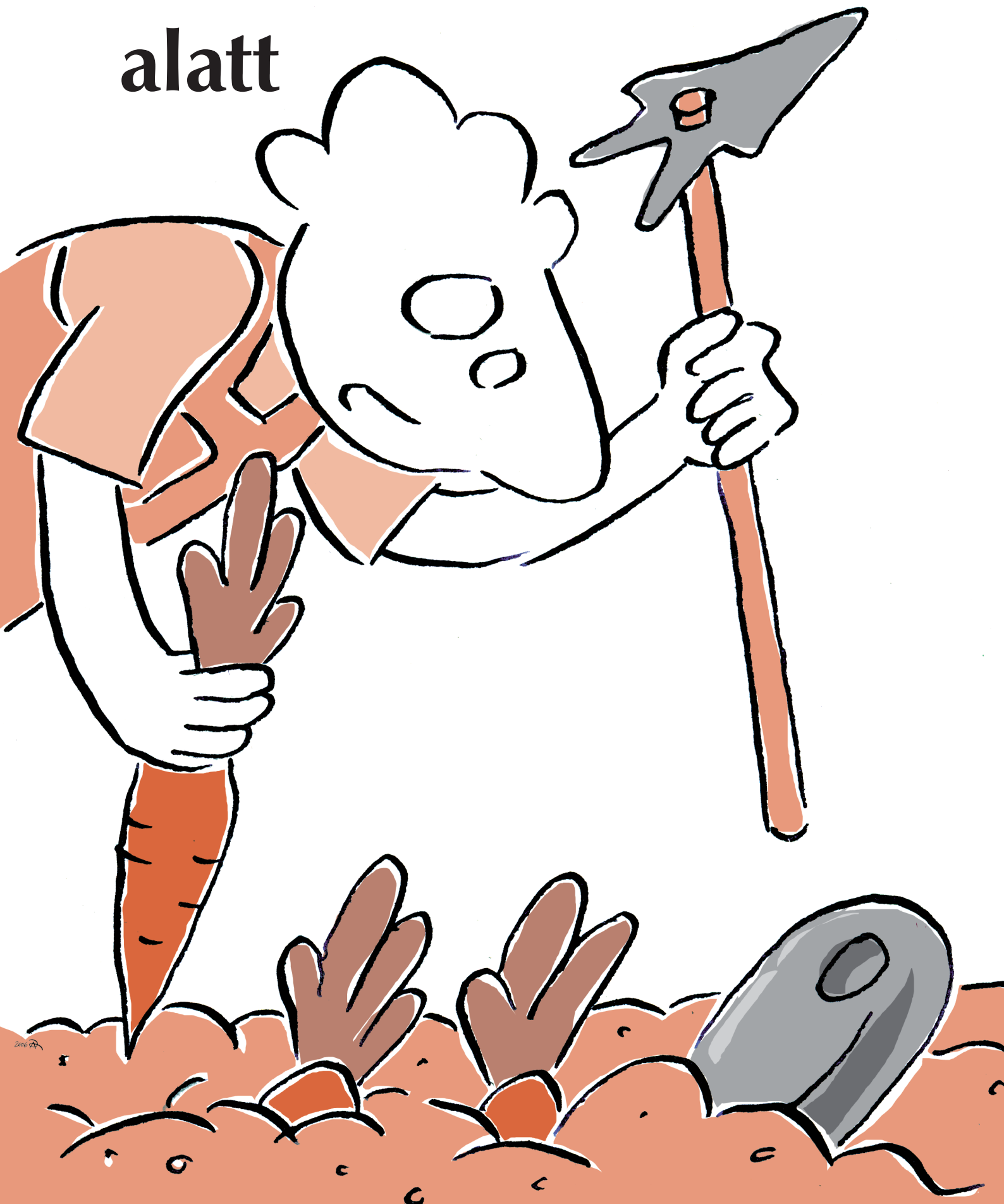

Ősemberek a kertek alatt

DIÁKMELLÉKLET

10/1

TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

Régészeti barangolások Magyarországon címmel

Játékleírás

Az „Ősemberek a kertek alatt” című foglalkozás célja, hogy közösen gondolkodjatok a régészet fontosságáról és időszerűségéről. Ehhez a gondolkodáshoz egy játék szolgál majd keretül, amelynek lényege, hogy egy diákcsoport tagjaiként ti magatok találjatok ki, és tervezetek meg egy olyan régészeti programot, ami érdekelheti a diákokat. Ehhez a játékhoz találtok itt különböző szövegeket és dokumentumokat, amiket majd a foglalkozás során, tanárotok útmutatása alapján tudtok felhasználni.

A játék első eleme az a konferencia, amelyről az alábbi levél tudósít.

Kulturális Örökségvédelmi Hivatal VII. Regionális Iroda

Tisztelt Szerkesztőség!

A Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal tudományos konferenciát szervez Régészeti barangolások Magyarországon címmel. A konferencia részeként az ország valamennyi megyéjében keressük azokat az ifjúsági csoportokat, akik vállalják egy kiadvány elkészítését, amely képes felkelteni a fiatalok érdeklődését a megye régészeti élete iránt.

A DUE (Diák- és Ifjúsági Újságírók Országos Egyesülete) és a BAZ Megyei Önkormányzat Javaslata alapján tisztelettel felkérjük Önöket a Régészetről, régészekről fiataloknak című kiadvány Borsod-Abaúj-Zemplén megyei füzetének elkészítésére. A szerződéssel kapcsolatos hivatalos kérdéseket a csoport igenlő válaszát követően a csoport nagykorú képviselőjével egyeztetjük.

A kiadvánnyal kapcsolatos legfőbb elvárásunk, hogy jelenítse meg a régészeti munka sokszínűségét, képes legyen megszólítani, és a régészet iránt érdeklődővé tenni a fiatalokat, és ismertesse meg az olvasókat a megye régészeti életének jellemző eseményeivel (jelentősebb ásatások, érdekességek, interjúk stb.). A kiadvány szerkesztési elveként műfaji és tematikus szempontból mozaikszerű építkezést javaslunk. A megyei füzetek tervezett terjedelme 1 szerzői ív (kb. 15 A/4-es oldal).

Kérjük, hogy amennyiben vállalják a feladatot, mihamarabb válaszoljanak, hogy megköthessük a megbízási szerződést. A részletekre vonatkozó kérdéseikkel forduljanak ügyintézőnkhez, Rege Zsolthoz (tel.: 123456789).

Kedvező válaszukban bízva,

Üdvözlettel:

*Lel Terézia
irodavezető*

Miskolc, 200.....

10/2

KINCSKERESŐK NYOMÁBAN*Felhívás a régészet iránt érdeklődő diákközösségek számára***FELHÍVÁS!**

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Észak-Magyarországi Regionális Irodája felhívással fordul a régió diákközösségeihez.

Herman Ottó születésének 170. évfordulója alkalmából *Kincskeresők nyomában* címmel rendezvénysorozatot szervezünk általános és középiskolás diákok számára. A program célja, hogy a fiatalokat megismertesse a régészek munkájával, a régészeti munka érdekességeivel, valamint a régióban folyó jelentősebb régészeti ásatások eredményeivel.

A programsorozat részeként lehetőséget kívánunk adni az érdeklődőknek arra, hogy saját elképzeléseikkel aktívan bekapcsolódjanak a rendezvénysorozat alakításába.

Várjuk mindazon diákok, illetve diákcsoportok jelentkezését, akik kedvet éreznek a régészeti munka iránt, és vállalják egy-egy régészeti jellegű program megtervezését és lebonyolítását.

A jelentkezés feltétele: általános és/vagy középiskolás csoportok számára tervezett régészeti témájú ismeretterjesztő program vázlatának elkészítése a mellékelt minta (forgatókönyv) alapján. A programot a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Észak-Magyarországi Regionális Irodájába kell benyújtani személyesen vagy postai úton. (999 Példaváros, Pf.: 999)

Javasolt programok:

Ároksparton – aktuálisan folyó ásatás csoportos megtekintése

A múlt árkaiban – részvétel aktuálisan folyó ásatáson (nyári gyakorlat keretében)

Borsodi földvárak felfedezése – terepbejárás

Indiana Jones nyomában – régészeti leletekkel és műkincsekkel kapcsolatos bűnügyek bemutatása kiállítás keretében

A múlt árnyékában – jelentős régészeti emlékekkel bíró települések bemutatása (fényképek, interjúk az ott élőkkel, a lelőhely bemutatása, az ásatási folyamat bemutatása)

A mélység titkai – gyakorló régészek beszámolóai a kutatásaik során történt érdekes esetekről

Ősök és örök – a megyei múzeum régészeti anyagának bemutatása tanórai vagy tanórán kívüli foglalkozás keretében

A fentiekén kívül természetesen bármilyen, a fiatalok érdeklődésére számot tartó elképzelést szívesen fogadunk. A programok megvalósítása során szakmai segítség kérhető kollégáinktól.

Az ötletek kidolgozásához és megvalósításához jó munkát kívánunk!

10/3a

RÉGÉSZETRŐL, RÉGÉSZEKRŐL DIÁKOKNAK*Szemelvények*

„Óvatosan kell lépkednünk a földön, mert mindenütt őseink arcát tapossuk!”
(hindu bölcsesség)

...

GYAKORLATI ÚTMUTATÓ AMATŐR KINCSKERESŐKNEK I.

Mit tegyünk, ha földmunka (építkezés, árokásás, kerti munka stb.) során régi cserepeket, szerszámokat, csontokat, régészeti leletet találunk?

Régészeti lelőhelyeink döntő többsége véletlenek sorozataként került napvilágra. Ma is mindennapos dolog, hogy mezőgazdasági művelés (szántás, rigolózás, faültetés stb.) vagy bármilyen földmunkával járó beruházás (építkezés, közműfektetés, tereprendezés stb.) során edénycserepek, csontok, fém tárgyak kerülnek napvilágra. Ilyen esetben a munka felelős vezetője, de minden érintett (tulajdonos, beruházó, kivitelező) közös kötelezettsége, hogy a bolygatást az érintett részeken azonnal abbahagyja, az előkerült leleteket biztonságba helyezze. A leleteket a múzeumnak kell átadni, mivel azok a magyar állam tulajdonát képezik. Az esetről haladéktalanul értesíteni kell a területileg illetékes megyei múzeumot, a helyi jegyzőt vagy az örökségvédelmi hivatal regionális irodáját. Nem érdemes – és tilos! – a megbolygatott helyszínen „tovább kutatni”, turkálni, leleteket keresni, mert ezzel alkalmasint több kárt okoznánk, mint hasznot, mellesleg ez veszélyes is lehet. Semmiképp ne folytassuk a munkát, mert ezzel a már amúgy is megbolygatott lelőhely további pusztítását idézhetjük elő.

...

GYAKORLATI ÚTMUTATÓ AMATŐR KINCSKERESŐKNEK II.

Mit tegyünk, ha régészeti leleteink vannak odahaza?

Leletekre az ember sokféle formában tehet szert. Örökölheti, ajándékba kaphatja, találhatja. Régészeti leletet birtokolni nem törvénybe ütköző, viszont szigorúan tilos saját szakállunkra „gyűjtést végezni”, „kutatni”. A föld felszínén vagy annak mélyén, a vizek medrében, barlangokban vagy bárhol másutt rejlő és onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon. Tudni kell, hogy a régészeti leletek legmegfelelőbb őrzési helye a (megyei) múzeum régészeti gyűjteménye. Itt dolgoznak ugyanis olyan szakemberek, akik e leletek meghatározását, feldolgozását szakszerűen el tudják végezni. Sok régészeti lelet szakértő restaurálás, konzerválás hiányában akár napok, hetek alatt teljesen tönkremegy, elrozsdál, széthullik! Érdemes tehát – állampolgári kötelességünknek is eleget téve – régészeti leleteinket felajánlani a megyei múzeumnak. Már csak azért is, mert a régészeti leletek megtalálójának, felfedezőjének a lelet tudományos jelentőségével arányos pénzjutalom jár! Sokan abban sem biztosak, hogy valóban régészeti leletnek számít-e az a tárgy, amivel rendelkeznek. Ha csak arra vagyunk kíváncsiak, hogy egyáltalán régészeti tárgyunk van-e, szintén a megyei múzeum régészei vagy az örökségvédelmi hivatal regionális irodájában dolgozó szakemberek lehetnek segítségünkre. Ha ismerjük tárgyaink pontos lelőhelyét, ne mulasszuk el ezt is közölni a szakemberekkel. (Sokszor egy lelőhely felfedezése még az onnan származó leletek értékénél is fontosabb a tudomány számára!)

10/3b

RÉGÉSZETRŐL, RÉGÉSZEKRŐL DIÁKOKNAK*Szemelvények***GYAKORLATI ÚTMUTATÓ AMATŐR KINCSKERESŐKNEK III.***Mit tegyünk, ha szeretnénk régészeti kutatást végezni?*

[...] Magyarországon a régészeti kutatást a jogszabályok szigorú feltételekhez kötik. Régészeti feltárást (ásatást, terepbejárást, fémkeresős lelet- és lelőhely-felderítést, leletgyűjtést stb.) csak felsőfokú régészképesítéssel és feltárási engedéllyel rendelkező személy, illetve intézmény végezhet. [...] Egy ásatással – bár dokumentált körülmények között, de mégis többnyire örökre – elpusztítunk egyes lelőhelyrészleteket. Célunk, hogy e „pusztítás” során – fotó, videó, rajzok, metszetek, természettudományos mérések stb. segítségével – minél pontosabban dokumentáljuk az általunk elbontott lelőhelyrészeket, hiszen az utókor számára csak e dokumentáció marad fenn. Kevesen tudják, hogy az ásatás terepmunkáinak befejeztével a régészeti feltárásnak még koránt sincs vége. Ezután következik a restaurálás, a tudományos feldolgozás, kiállítás, az ásatás eredményeinek – akár több éves munkát jelentő – közzététele. Ezt a folyamatot csak egy olyan kutatói csapat tudja megfelelő színvonalon elvégezni, amilyen a megyei múzeumokban, az egyetemek régészeti tanszékein, az MTA Régészeti Intézetében, illetve a Magyar Nemzeti Múzeumban áll rendelkezésre.

...

**2001. évi LXIV. törvény
a kulturális örökség védelméről**

[...]

A régészeti feltárással kapcsolatos általános előírások

19. § (1) A régészeti örökség elemei a régészeti érdekű területekről vagy a régészeti lelőhelyről csak régészeti feltárással keretében mozdíthatók el.

(2) Amennyiben a feltárással előkerülő régészeti leletek a helyszínen nem őrizhetők meg, azokat elsősorban a feltárást végző illetékes múzeumban vagy országos szakmúzeumban kell elhelyezni.

(3) A régészeti feltárással kapcsolatos költségeit – a mentő feltárással kivétellel – annak kell fedezni, akinek érdekében a feltárással szükségessé vált.

20. § (1) Régészeti feltárással – amennyiben a törvény másképpen nem rendelkezik – feltárási engedély alapján végezhető. Az engedélyt a Hivatal adja ki. A Hivatal régészeti örökségvédelmi indokok alapján az engedélyt tartalmazó határozatot azonnal végrehajthatóvá nyilváníthatja.

(2) Régészeti feltárással végzésére a külön jogszabályban megjelölt intézmények és szakemberek jogosultak.

(3) A Hivatal a régészeti feltárással kapcsolatos engedélyt visszavonja, ha a jogszabályi és a feltárási engedélyben foglalt előírásokat megszegik. [...]

10/3c

RÉGÉSZETRŐL, RÉGÉSZEKRŐL DIÁKOKNAK*Szemelvények***BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE FÖLDVÁRAI I.**

...Megyénk várakban igen gazdag. Településeink határában elérhető közelségben mindenütt találunk legalább egy várat, várromot vagy földvárat. A lakosság nagy része azonban ezeket nem ismeri. Mivel földváraink történelmünk távoli korában fontos szerepet játszottak, szükségesnek látjuk, hogy ezeket a várakat vagy legalább azok egy részét a turistatársadalomnak bemutassuk, azokról némi ismeretanyagot nyújtsunk.

...

2002. évben az érdeklődő természetjárók három észak-borsodi túra keretében ízelítőt kaptak a terület földvárairól úgy, hogy közben alig járt útvonalakon ismerkedtek a természet szépségeivel. 2003. évben a Helyi ipari Természetbarát Egyesület vállalta az abaúji földvárak és várak bemutatását. Főleg azokat, amik kevésbé ismertek, távoli eldugott helyen szerényen húzódnak meg évszázadok óta. 2004. évben a dél-borsodi földvárak bejárásával folytatjuk a sorozatot, melyet a Diósgyőri Természetbarát Sport Klub fog vezetni.

Földváraink nem tartoznak a megcsodált látványosságaink közé. Aki oda mégis elgyalogol, az jól teszi, ha képzeletét szabadon engedi, és akkor már izgalmasabb élményekkel gazdagodva térhet haza, hiszen túráink során gyakran érintünk olyan halmokat, fennsíkokat, amit a térképen földvárként jelölnek. Még a természetjárók is ritkán figyelnek fel rá, mivel alig lehet belőle látni valamit, esetleg egy nagyobb dombot árkokkal körülvéve, sok esetben már árok sincsen. Bezzeg egy kővár falakkal, tornyokkal, rejtelmes alagút-meséssel, az igen, az felkelti kíváncsiságunkat. De amikor beteltünk ezen érdekességekkel, akkor forduljunk más, új ismeretek felé, mivel földváraink az őskorról, a honfoglalásról és az államalapításról szólnak, ha faggatjuk őket.

...

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE FÖLDVÁRAI II.

A magyarországi földvárak kutatását a 17–18. század fordulójára, az első katonai térképek készítésének idejére vezethetjük vissza. A többé-kevésbé tudatos kutatások a 19. század első felében kezdődtek meg. Az első földvárkutatások az 1870-es években történtek, ezt követően ásták meg először pl. Szabolcs várát is. A 10–11. századi földvárak módszeres kutatása a II. világháborút követő években a mai országhatárainkon kívül indult meg, különösen Erdélyben. Az 1960-as évek végén, az 1970-es évek elején kezdődött egy programsorozat, amelynek a feladata a korszak földvárainak régészeti feltárása, építési idejüknek, funkciójuknak meghatározása volt. A kutatás témája: „A honfoglalás és kora Árpád-kori nemzetségtői és ispánsági központok régészeti kutatása.” A mintegy másfél évtizeden keresztül intenzíven folyó kutatási program keretén belül tárták fel Abaújvár, Borsod és Sály-Örsúr várát.

Megyénk területén 46 helységben 58 földvárról találtunk adatot, a gyűjtés még folytatódik, és várható ezek számának növekedése.

10/3d

RÉGÉSZETRŐL, RÉGÉSZEKRŐL DIÁKOKNAK*Szemelvények***A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG IGAZGATÓSÁGÁNAK TÁJÉKOZTATÓJA****Együttműködési megállapodás – régészeti lelőhelyeink védelmében**

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Múzeumi Igazgatóság, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Rendőr-főkapitányság és a Kulturális Örökség Igazgatósága a régészeti örökség védelmének eddig kellőképp nem kihasznált területén állapodott meg az együttműködésben. A 2000. december 12-én kötött megállapodás célja a régészeti lelőhelyek bolygatásoktól és illegális „ásatásoktól” való hatékonyabb oltalmazása.

Ki ne hallott volna már olyan szervezett bandákról, akik szakembert megszegyenítő biztonsággal ismerik régészeti lelőhelyeinket vagy tévedhetetlenül megmondják egy-egy lelet márkában vagy schillingben kifejezett árát a bécsi műkincspiacon. Olykor még „munka közben” is találkozunk ezekkel a „kollégákkal”, de ha a lelőhely-fosztogató szép szóra nem hajlandó abbahagyni működését, mi a terepen nem sokat tehetünk ellene. ...

Sajnos az effajta esetek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében is napirenden vannak, ha nem is olyan gyakran, mint a nyugati határszélen. A közelmúlt eseményei, az elhíresült bodrogolaszi aranykincs-lelet megbolygatása és külföldre csempészése, a megásott lelőhelyeken a feltárás befejezte utáni turkálások, az M3 autópálya lehumuszolt nyomvonalán megjelenő fémkeresősök, a több kis vidéki múzeum és templom kárára elkövetett sorozatos betörések mind a probléma fontosságára és időszerűségére figyelmeztetnek.

A decemberben aláírt együttműködési megállapodásban a megye rendőri szervei vállalták, hogy a leginkább féltett, helye, jellege miatt pusztításnak leginkább kitett lelőhelyeket járőreinek menetvonalába illeszti, figyeltetni fogja. ... Ugyancsak fontos előrelépés, hogy a közúti ellenőrzések során a rendőrség által megtalált műkincsek, régészeti leletek eredetének tisztázásába a rendőrség ezután minden esetben bevonja majd a régészeket. Ugyanígy tesznek majd a rendőrségnek bejelentett csontvázak esetében is, melyek tapasztalataink szerint gyakran bizonyulnak régészeti korúnak, de ezek híre nem mindig jut el a múzeumig. A HOM és a KÖI Miskolci Kirendeltsége „cserébe” előadások megtartásával segíti majd a leletekkel, lelőhelyekkel kapcsolatba kerülő rendőröket. Bízunk benne, hogy a régészek által tapasztalt legjellemzőbb lelőhely fosztogató módszerekről, legveszélyeztetettebb lelőhelyekről, a feketepiacon legkeresettebb tárgyakról szóló tájékoztatóink segítségével a járőrök pontosabban felismerhetik majd mind a detektorozókat, mind a véletlenül útjukba kerülő csempészeket. Ennek elősegítésére írott, és terveink szerint minden borsodi rendőrsre eljutó – a lelőhelyek védelmében „szolgálati használatra” minősített – tájékoztató füzetet is készítünk.

Természetesen mindezek ma még csak tervek, a kezdeményezés hasznát az idő és a mindennapos gyakorlat mutathatja meg. Ha a most kötött egyezmény csupán papíron maradó, közreműködői számára „piros pontot” jelentő díszletnek bizonyul, ez is csak egy akta lesz a többi között. Munkatársainkkal azon leszünk, hogy ne így történjék.

Paszternák István
KÖI Miskolci Kirendeltség

10/3e

RÉGÉSZETRŐL, RÉGÉSZEKRŐL DIÁKOKNAK*Szemelvények***SZEMEZGETÉS A HERMAN OTTÓ MÚZEUM NYÁRI ÁSATÁSAIBÓL I.**

A miskolci Herman Ottó Múzeum régészei az idei év nyarának második felében a következő feltárásokat végezték Borsod-Abaúj-Zemplén megye területén. Szörényi Gábor irányításával valósult meg a Cserépváralja közelében fekvő Cserépvár középkori várának régészeti feltárására 2004. július 26. és augusztus 13. között. A falu polgármesterének kezdeményezésére, és az általa benyújtott pályázat sikerének köszönhetően kerülhetett sor a vár kutatására.

Az idei, első ásatási idény alatt 7 kutatóárokkal vizsgálták az erősség alaprajzi elrendezését. A belső vár déli részén sikerült feltárniuk a várfal belső síkját, valamint a keleti részen egy falszoros mindkét belső falsíkját, illetve megállapították a falak vastagságát is. A délkeleti oldalon előkerültek egy sokszögletű bástya maradványai és a bástya előtt a vár egykori árka. Ennek mintegy 120 cm-es betöltéséből kevert, 17. századi leletanyag került elő. Megállapítást nyert, hogy már a betöltés legalsó rétegéből jellegzetes török leletanyag került elő, tehát az árok betöltődése a vár török megszállása (1596–1687) alatt következhetett be.

SZEMEZGETÉS A HERMAN OTTÓ MÚZEUM NYÁRI ÁSATÁSAIBÓL II.

A 35. számú út szélesítési munkálatai során Sajószögedtől nyugatra a munkagépek emberi csontokat hoztak a felszínre. A Sajószöged-Geodéziai torony néven rögzített lelőhelyen a Múzeum munkatársai szeptember 6-ától leletmentő ásatást folytatnak.

Eddig 52, nagyjából 17. századi leletanyagot (pl. bronz karperec, gyűrű, pártáövek bronz és csont pálcátagja, pitykék) tartalmazó sírt bontottak ki. A sírok sűrűségéből arra következtetnek, hogy egykor egy ma már nem létező templom körüli temetkezést vág ketté az épülő út. Erre utal az is, hogy az úttól távolodva a sírok száma csökken, valamint a temető szélén egy, a temetőt valószínűleg körbekerítő egykori árok rövid szakaszainak nyomait sikerült a régészeknek rögzíteniük. A temetőt az eddigi kutatás eredményei alapján a 17. század elejétől 1734-ig használhatták, mivel ekkor épült Sajószöged ma is álló, barokk temploma.

Tolcsva határában a beépítés előtt álló telkek területén törvényben is rögzített terepbejárásra került sor. A bejárás során eddig ismeretlen régészeti lelőhelyre nem bukkantak.

10/3f

RÉGÉSZETRŐL, RÉGÉSZEKRŐL DIÁKOKNAK*Szemelvények***RÉGÉSZETI HÍREK INNEN-ONNAN I.**

Megnyitották az ásatást a nagyközönség előtt az Aquincumi Múzeum romkertjében, hogy az érdeklődők bepillanthassanak a régészek munkájába. Az úgynevezett látványásáson egy római kori villát tárnak föl, legalábbis annak gazdasági célokra használt szárnyait. „Ez egy hagyományos római villa, fésűs elrendezésben, padlófűtéssel és átriummal” – mondja T. Láng Orsolya, az ásatás vezetője a törmelékkel kevert földkupacokra mutatva. Kettős céllal ragadtak lapátot és pályázati űrlapot: hitelesíteni szeretnék a második világháború alatt végzett feltárásokat, és kideríteni, hogy a kereskedő- és iparosváros ezen épületének milyen történeti előzményei voltak, illetve milyen gazdasági tevékenységet folytathattak az itt élők 1800-1700 évvel ezelőtt. A vermekben szervesanyag-maradékokat – magvakat, morzsalékokat – találtak, valamint előkerült egy prés kőlapja és néhány érem.

...

RÉGÉSZETI HÍREK INNEN-ONNAN II.

Tegnap kezdődött, és egy hónapig tart az **eddig legnagyobb magyarországi víz alatti régészeti program**, a Mosoni-Dunán található Kun-sziget római kori kikötőjének feltárása – tájékoztatta a Népszabadságot Tóth János Attila régész, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal főosztályvezetője. A KÖH szakemberei 2002-ben kezdték meg a vízi leletmentést, feladatul tűzve ki az összes magyarországi folyó és tó feltérképezését. A Balatonnál található Örvényesen már ők tártak fel egy bronzkori települést. 2003 tavaszán a Hajógyári-sziget öblében végeztek kutatást: az ott található Hadrianus kori helytartói palota romjai melletti, kőből és fából épült, nagyrészt víz alá került rakpartot tárták fel. A folyami régészek Győr belvárosi részén is végimentek a Rába és a Mosoni-Duna körülbelül másfél kilométeres szakaszán: tizenegy lelőhelyet találtak, amelyek közül eddig mindössze egy volt ismert. A város területén török kori várfal, hajóroncs, hídmaradvány rejtőzik a víz alatt. Egy másik régészeti program a napokban vezetett eredményre: több hónapos kutatás után kiderült, hogy a Tisza legrégebbi, középkori fahídjának maradványaira bukkantak Szolnokon.

...

RÉGÉSZETI HÍREK INNEN-ONNAN III.

Az M8-as autópálya nyomvonalánál négyezer éves bronzkori urnatemetőt, Baracs térségében kora vaskori települést, Adonynál és Ráckeresztúrnál kőkori és bronzkori települést tárnak fel a szakemberek. Zala megye eddigi legnagyobb régészeti vállalkozásában az M7-es és M70-es utak mentén, Becsehely közelében egyedülálló leletre bukkantak: 80 centiméter magas, az égiekhez fohászokodó emberalakot ábrázoló kultikus kerámiaedény-töredék került elő. Az égiekhez fohászokodó, emberalakot ábrázoló maradvány az úgyneve-

zett Stracevo-kultúrához tartozik. Becsehely mellett az öt éve tartó leletmentő ásatás során mintegy 300 ezer négyzetméternyi területről 300 ezer egyedi tárgy mellett épületmaradványokat is kiemeltek. Veszprém megyében, a dörgicsei templomrom mellett gazdag leletanyag került elő a kutatóárkos feltárásnál: Árpád-kori és késő középkori temetőre és falmaradványokra bukkantak. Kuriózumnak számító leletek kerültek elő a Lesencetomajnál zajló ásatás alkalmával is, ahol egy népvándorlás kori temető feltárása zajlik. A Krisztus utáni első századból származó női sírt tártak fel a régészek a Nógrád megyei Kálló határában. A sírből díszes, bronz ruhakapcsoló tűk, vasból készült és bronzsal körbetekert karperecek, valamint üveg- és borostyángyöngyök kerültek elő. (A kvádok időszámításunk I-IV. századában a mai Szlovákia területének déli részén éltek, ahonnan gyakran betörték Pannóniába.)

10/3f**RÉGÉSZETRŐL, RÉGÉSZEKRŐL DIÁKOKNAK***Szemelvények***RÉGÉSZETI HÍREK INNEN-ONNAN IV.**

A Nemzeti Autópálya Rt. az elmúlt három évben összesen tízmilliárd forintot fordított az autópálya-építést megelőző régészeti munkák finanszírozására. A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága ebből egymilliárd 790 millió forintot kapott az M0-s autópálya és a 4-es főút Pest megyében található 31 kilométeres szakaszának régészeti feltárására. Az ásatások során az Üllő és Vecsés határában tervezett csomópontnál bukkantak a legjelentősebb leletekre, egy késő szarmata település nyomaira. Az M3-as Polgár és Görbeháza közötti szakaszának építését megelőzően pedig egy újkőkori település maradványai kerültek felszínre.

A szövegek forrása két hosszabb terjedelmű írás:

Autópályák nyomvonalán kutatnak (Népszabadság, 2004. augusztus 13.)

A régészet aranykora (Magyar Hírlap, 2004. szeptember 28.)

10/4

KÉRDÉSEK A SZÖVEGEK FELDOLGOZÁSÁHOZ

- ① Kinek a kötelessége a földmunkákkal járó beruházások során előkerülő régészeti leletekről gondoskodni?
- ① Mi ennek a módja?
- ① Miért fontos a régészeti leletek előkerüléséről tájékoztatni az illetékes szakembereket?
- ① Kinek a tulajdonát képezik az előkerülő régészeti leletek?
- ① Milyen feladatai vannak a szakembereknek egy régészeti ásatás során?

- ① Melyek a régészeti feltárással kapcsolatos törvényi rendelkezések?

- ① Miért nem könnyű megtalálni a földvárakat?
- ① Milyen jelek mutatják a terepen a földvárak helyét?
- ① Milyen történelmi korszakról adnak hírt a borsodi földvárak?
- ① Hány földvárról vannak adataink Borsod-Abaúj-Zemplén megye területéről?
- ? Mi mindenre következtethetünk a földvárak feltárása révén?

- ? Kinek milyen érdeke fűződhet régészeti leletek elrablásához?
- ① Melyek a közelmúlt legemlékezetesebb borsodi műkincs- és leletrablási történetei?
- ① Milyen segítséget kapnának megállapodás szerint a borsodi rendőrök a régészeti leletek hatékonyabb védelme érdekében?

- ① Mi a célja az aquincumi látványásatásnak?
- ① Milyen típusú leletek előkerülése jellemző a víz alatti régészeti feltárások során?
- ? Miért mondható, hogy az autópálya-építések révén aranykor köszöntött a magyarországi régészetre?

Jelmagyarázat:

- ① A válasz a szövegből kiolvasható.
- ? A válasz a szövegen túlmutató következtetéssel adható meg.

10/5 AJÁNLÓ

Webhelyek

Az alábbi internetes oldalakon sok érdekes információt találhattok a választott téma jobb megismeréséhez.

- www.regesz.hu
- www.tte.hu (Történelemtanárok Egyesülete)
- www.hermuz.hu (Herman Ottó Múzeum – Miskolc)
- www.koh7hermuz.hu (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Észak-Magyarországi Irodája)
- www.koh.hu (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal)

Intézmények, hivatalok és szervezetek

Minden megyében vannak olyan intézmények, hivatalok és szervezetek, amelyek a helyi régészeti leletek gondozásával foglalkoznak Borsod-Abaúj-Zemplén megyében például ilyenek a következők:

- Herman Ottó Múzeum – Miskolc
- Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Észak-Magyarországi Irodája

Ha van kedvetek hozzá, nézzetek utána, hogy saját lakóhelyetek környékén kik foglalkoznak hasonló feladatok ellátásával!

Régészeti témájú ismeretterjesztő könyvek

- Mátyás István: *A kiásott múlt*. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1989.
- Szombathy Viktor (szerk.): *A magyar régészet regénye*. Panoráma Könyvkiadó, Budapest, 1976.
- Szombathy Viktor (szerk.): *Régészeti barangolások Magyarországon*. Panoráma Könyvkiadó, Budapest, 1978.

10/6

KINCSKERESŐK NYOMÁBAN*Egy régészeti ismeretterjesztő program forgatókönyve*

1. A program jellege
múzeumlátogatás
rendhagyó történelemóra
erdei iskola
régészeti ásatáson való részvétel
egyéb, éspedig:
2. Időtartama: óra
3. Résztvevők maximális száma: fő
4. A programban szereplő tevékenységek, foglalkozások típusa és rövid leírása:
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
5. Tervezett külső szakmai segítség:
6. A programot támogató írásos dokumentumok (ismertetők, prospektusok stb.), és az ezek háttéréül szolgáló források lelőhelye:
.....
.....
.....
.....
7. Annak indoklása, hogy az adott program miért számíthat a fiatalok érdeklődésére:
.....
.....
.....
.....

